

नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान
प्रशासन सेवा, लेखा समूह, तह ७, वरिष्ठ लेखा अधिकृत पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

परीक्षाको किसिम	पूर्णाङ्क
प्रथम चरण :- लिखित परीक्षा	२००
द्वितीय चरण :- अन्तर्वार्ता	३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क :- २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या X अङ्क	समय
प्रथम	सार्वजनिक प्रशासन र संस्थागत ज्ञान	१००	४०	विषयगत	६ प्रश्न X १० अङ्क = ६०	३ घण्टा
				विषयगत - समस्या समाधानमूलक	२ प्रश्न X २० अङ्क = ४०	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी	१००	४०	विषयगत	६ प्रश्न X १० अङ्क = ६०	३ घण्टा
				विषयगत - समस्या समाधानमूलक	२ प्रश्न X २० अङ्क = ४०	

द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क :- ३०

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तर्वार्ता	३०	मौखिक

द्रष्टव्य :

- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ ।
- प्रथम र द्वितीयपत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।
- लिखित परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिईए अनुसार हुनेछ ।
- विषयगत प्रश्नहरूको हकमा एउटै प्रश्नका दुई वा दुईभन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिने छ ।
- विषयगत प्रश्नमा प्रत्येक पत्र/विषयका प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोही खण्डका उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
- यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भएतापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम, विनियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मितिभन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्भन्नु पर्दछ ।
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति : २०८०/०१/१९

नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान
प्रशासन सेवा, लेखा समूह, तह ७, बरिष्ठ लेखा अधिकृत पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र :

सार्वजनिक प्रशासन र संस्थागत ज्ञान

खण्ड (क) – (६० अङ्क)

(४ प्रश्न × १० अङ्क र १ प्रश्न × २० अङ्क = ६० अङ्क)

१. सार्वजनिक प्रशासन र व्यवस्थापन

- १.१ प्रशासनको अवधारणा, उद्देश्य, कार्यक्षेत्र र सीमा
- १.२ व्यवस्थापनका नवीनतम प्रवृत्ति
- १.३ सार्वजनिक प्रशासन र निजी प्रशासन बीचको समानता र भिन्नता
- १.४ सुपरीवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
- १.५ अभिलेख व्यवस्थापन
- १.६ अधिकार प्रत्यायोजन र अधिकार निक्षेपण (Devolution) बीचका भिन्नता
- १.७ संगठनको परिचय, किसिम एवं विभिन्न स्वरूप
- १.८ संगठनका सिद्धान्त तथा केही प्रमुख पक्ष
 - १.८.१ आदेशको एकता (Unity of Command)
 - १.८.२ नियन्त्रणको सीमा (Span of Control)
 - १.८.३ पदसोपान (Hierarchy)
 - १.८.४ समूह गतिशीलता (Group Dynamics) र टोली कार्य (Team Work)
- १.९ कर्मचारीतन्त्रको अवधारणा तथा यसका सवल र दुर्वल पक्ष

२. शासकीय प्रबन्धका विविध पक्ष

- २.१ शासकीय प्रबन्धको नवीन अवधारणा
- २.२ नेपालमा संबैधानिक विकासक्रम र नेपालको संविधान
- २.३ राज्यशक्तिको बाण्डफांट, शक्ति पृथकीकरण र सन्तुलन तथा नेपालमा अभ्यास
- २.४ नेपालमा संघीय शासन प्रणालीको अवधारणा, महत्व र अभ्यास
- २.५ सुशासनको अवधारणा र प्रयोग
- २.६ सार्वजनिक सेवाको अवधारणा, विशेषता र आधारभुत मान्यता (Values), नैतिकता, ईमान्दारिता, जवाफदेहिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता, जिम्मेवारी र व्यवसायिकताको आवश्यकता, निर्धारक मानक तथा आयाम
- २.७ नागरिक कर्तव्य, आध्यात्मिकता (Spirituality), मानवीय मूल्य र मान्यता (Human Values) तथा सेवा प्रवाहमा नागरिक संलग्नता
- २.८ सार्वजनिक जीवनका सिद्धान्त (Principles of Public Life)

३. कर्मचारी प्रशासन र संगठनात्मक व्यवहार

- ३.१ कर्मचारी प्रशासन र संगठनात्मक व्यवहार सम्बन्धी जानकारी
- ३.२ उत्प्रेरणा (Motivation) सम्बन्धी सिद्धान्त, मौद्रिक तथा गैह्र मौद्रिक प्रोत्साहन (Incentive), मनोबल तथा मनोबललाई प्रभाव पार्ने तत्व
- ३.३ नेतृत्व (Leadership) : शैली र प्रकार
- ३.४ निर्णय प्रक्रिया (Decision Making Process)
- ३.५ सञ्चार सीप (Communication Skill)

नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान
प्रशासन सेवा, लेखा समूह, तह ७, वरिष्ठ लेखा अधिकृत पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

खण्ड (ख) – (४० अङ्क)

(२ प्रश्न × १० अङ्क र १ प्रश्न × २० अङ्क = ४० अङ्क)

४. संस्थागत ज्ञान

- ४.१ नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठानको स्थापना, लक्ष्य, संगठनात्मक संरचना, उद्देश्य, कार्यक्षेत्र, वर्तमान अवस्था, आवश्यकता, संभावना र चुनौती
- ४.२ प्रतिष्ठानको व्यवसायिक योजना र सो को कार्यान्वयन
- ४.३ प्रतिष्ठानको स्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापनका उपयुक्त रणनीति
- ४.४ प्रतिष्ठानको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकास र सेवाको गुणस्तर व्यवस्थापन
- ४.५ प्रतिष्ठानसँग सम्बन्धित निकाय बीचको अन्तरसम्बन्ध र समन्वय
- ४.६ प्रतिष्ठानको प्रदेश एवं स्थानीय तहबीच सहकार्यको संभावित क्षेत्र र सहकार्यको मोडल
- ४.७ नेपालमा पर्यटन प्रवर्द्धनका क्षेत्रमा मन्त्रालयको भूमिका
- ४.८ नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन समिति गठन आदेश, २०२९
- ४.९ नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान कर्मचारी सेवा शर्त नियमावली, २०६१
- ४.१० नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावली, २०६३
- ४.११ UNO, UNWTO, ICAO, IATA, PATA र पर्यटन सम्बन्धी राष्ट्रिय संघ संस्था एवं पर्यटन गतिविधि
- ४.१२ नेपालको आर्थिक विकासमा पर्यटन क्षेत्रको योगदान एवं सम्भावना तथा चुनौतीहरू

५. सम्बद्ध नीति र कानूनहरू

- ५.१ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा नियमावली, २०६४
- ५.२ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र नियमावली, २०७७ (बजेट निकासा र सरकारी रकम खर्च गर्ने तरिका, लिलाम बिक्री सम्बन्धी व्यवस्था)
- ५.३ सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४ तथा नियमावली २०६५
- ५.४ भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ (कसूर तथा सजाय सम्बन्धी व्यवस्था)
- ५.५ सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ तथा नियमावली २०६५
- ५.६ खाद्य ऐन, २०२३ र नियमावली, २०२७
- ५.७ उपभोक्ता हित संरक्षण ऐन, २०७५ र नियमावली, २०७६
- ५.८ मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४ परिच्छेद ६ र १८
- ५.९ पर्यटन नीति, २०६५
- ५.१० विदेशी लगानी नीति, २०७१
- ५.११ राष्ट्रिय पर्यटन रणनीतिक योजना, २०१६-२०२५
- ५.१२ राष्ट्रिय रोजगार नीति, २०७१

नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान
प्रशासन सेवा, लेखा समूह, तह ७, वरिष्ठ लेखा अधिकृत पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम
द्वितीय पत्र : सेवा सम्बन्धी
खण्ड (क) – (६० अङ्क)

(४ प्रश्न × १० अङ्क र १ प्रश्न × २० अङ्क = ६० अङ्क)

१. लेखा र लेखा प्रणाली सम्बन्धी आधारभूत अवधारणा
- १.१ लेखाको अवधारणा, आधारभूत तत्व, उद्देश्य, महत्व र सिद्धान्त
 - १.२ लेखा प्रणालीको परिचय र प्रकार तथा लेखा शब्दावली
 - १.३ नगद (Cash), प्रोदभावी (Accrual) तथा सुधारिएको प्रोदभावी (Modified Accrual) लेखाङ्कन प्रणाली, लेखाङ्कन अभिलेख प्रवाह (Accounting Flow Chart), कारोबार विश्लेषण, प्रारम्भिक लेखाङ्कन र खातामा प्रविष्टी
 - १.४ खाता सूची (Chart of Accounts) को अवधारणा
 - १.५ नेपाल सरकारको लेखा प्रणालीका वित्तीय विवरण, लेखामा आयको पहिचान तथा मापन (Income Recognition and Measurement) र आधारभूत वित्तीय विवरणको तयारी (Preparation of Financial Statements) - आय तथा व्यय विवरण (Income & Expenditure Statement), वासलात (Balance Sheet) र नगद प्रवाह विवरण (Cash Flow Statement)
 - १.६ वित्तीय विश्लेषणका तरिका (Financial Ratio analysis, Connon-size Statement and Horizontal Analysis), बजेट निर्माण तथा बजेटद्वारा नियन्त्रण (Budgeting and Budgetary control), लागत गणना (Costing Technique), लागत परिमाण मुनाफा विश्लेषण (Cost Volume Profit Analysis), नियन्त्रणका लागि व्यवस्थापकीय लेखाको प्रयोग (Managerial Accounting Techniques for control)
 - १.७ उत्तरदायित्व लेखा प्रणाली (Responsibility Accounting) को अवयव, आवश्यकता र परिणाममुखी व्यवस्थापन प्रणाली
 - १.८ परियोजना चक्र (Project Cycle)
 - १.९ लगानी आयोजनाहरूको मुल्याङ्कन गर्ने तरिका
 - १.१० लेखा मानको अर्थ आवश्यकता महत्व र उपादेयता
 - १.११ नेपाल लेखा मान (Nepal Accounting Standard-NAS)
 - १.१२ नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखा मान (Nepal Public Sector Accounting Standards-NPSAS), नेपाल वित्तीय प्रतिवेदन मान (Nepal Financial Reporting Standards-NFRS): अवधारणा यसको कार्यान्वयन र सुधारका क्षेत्र
 - १.१३ सार्वजनिक सम्पती, जिन्सी तथा धरौटी लेखा
 - १.१४ लेखांकन तथा प्रतिवेदन सम्बन्धी महालेखा परीक्षकको कार्यालयबाट स्वीकृत फाराम
२. व्यावसायिक लेखा प्रणाली
- २.१ व्यावसायिक लेखाको अवधारणा र लेखाका सर्वमान्य सिद्धान्त (Accounting Concepts and Generally Accepted Accounting Principles)
 - २.२ व्यावसायिक लेखाको उद्देश्य, क्षेत्र, कार्य र महत्व (Objective, Scope, Function and Importance of Accounting)
 - २.३ लेखापालनमा सम्भावित त्रुटि र त्यसको शुद्धीकरण (Accounting Efforts and their ractification)
 - २.४ भौचर, लेजर, कयासबुक, कन्ट्रोल लेजर
 - २.५ सन्तुलन परीक्षण (Trial Balance) को अर्थ, विशेषता र उद्देश्य तथा सन्तुलन परीक्षण तयार पार्ने विधि, संतुलन परीक्षणमा हिसाब नमिल्ने कारण र मिलाउने तरिका
 - २.६ म्यानुफ्याक्चरिङ्ग तथा नाफा नोक्सान हिसाब

नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान

प्रशासन सेवा, लेखा समूह, तह ७, वरिष्ठ लेखा अधिकृत पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- २.७ कोष प्रवाह विवरण (Funds Flow Statement)
 - २.८ बासलात - सम्पत्ति र दायित्वको वर्गीकरण, स्थिर सम्पत्ति र दायित्व, चालु सम्पत्ति र दायित्व, भौतिक र अभौतिक सम्पत्ति (Tangible and Intangible Assets), कृत्रिम वा कपोलकल्पित सम्पत्ति (Fictitious Assets), खेर जाने तथा तरल सम्पत्ति (Wasting and Liquid Assets), दीर्घकालीन दायित्व (Longterm liabilities), सम्भाव्य दायित्व (Contingent Liabilities), Grouping and Marshaling of Assets and Liabilities
 - २.९ प्राप्त र भूक्तानी, आयव्यय लेखा (Receipts and Payment-Income and Expenditure Accounts)
 - २.१० ह्रास (Depreciation) को अवधारणा (Concepts), कारण (Causes), तरिका (Methods)
 - २.११ जगेडा (Reserve)
 - २.१२ विनियम संयन्त्र (Negotiable Instruments)
 - २.१३ बैंक सन्तुलन विवरण (Bank Reconciliation Statement)
३. **लागत लेखा (Cost Accounting)**
- ३.१ लागत लेखाको अवधारणा र उद्देश्य
 - ३.२ लागतका तत्व (Elements of Cost)
 - ३.३ लागत व्यवहार (Cost Behavior)
 - ३.४ प्रत्यक्ष लागत तथा अप्रत्यक्ष लागत (Direct Cost and Indirect Cost)
 - ३.५ संयुक्त लागत तथा सहभागी लागत (Joint Cost and Common Cost), अवसर लागत (Opportunity Cost), स्थगन लागत (Deferred cost)
 - ३.६ लागत प्रणाली (Costing system)
 - ३.६.१ प्रक्रियागत लागत प्रणाली (Process Costing)
 - ३.६.२ कार्यगत लागत प्रणाली (Job Costing)
 - ३.६.३ ठेक्का लागत प्रणाली (Contract Costing)
 - ३.६.४ समाविष्ट लागत तथा परिवर्तनशील लागत प्रणाली (Absorption costing and variable costing)
४. **व्यवस्थापकीय लेखा (Managerial Accounting)**
- ४.१ व्यवस्थापकीय लेखाको उत्पत्ति र विकास - अर्थ, विशेषता, क्षेत्र, उद्देश्य र कार्य
 - ४.२ व्यवस्थापकीय लेखाको औजार, पद्धति र सीमितता
 - ४.३ वित्तीय विवरण- विश्लेषण र व्याख्या (Financial statement – analysis and Interpretation – Accounting Ratio and Breakeven analysis)

खण्ड (ख) – (४० अङ्क)

(२ प्रश्न × १० अङ्क र १ प्रश्न × २० अङ्क = ४० अङ्क)

५. **लेखापरीक्षण तथा नियन्त्रण**
- ५.१ लेखापरीक्षणको परिचय, उद्देश्य, प्रकार, आधारभूत सिद्धान्त र महत्व
 - ५.२ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली र यसका तरिका
 - ५.३ आन्तरिक लेखा परीक्षणको तरिका, बाह्य/अन्तिम लेखापरीक्षणका सिद्धान्त
 - ५.४ लेखापरीक्षण प्रविधि - लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण कार्यक्रम, भौचिङ्ग, सम्पत्ति दायित्वको छानविन तथा मूल्याङ्कन, लेखापरीक्षण टिपोट
 - ५.५ लेखा परीक्षण मापदण्ड, सरकारी तथा संगठित क्षेत्र लेखा परीक्षण मान

नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान

प्रशासन सेवा, लेखा समूह, तह ७, वरिष्ठ लेखा अधिकृत पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ५.६ कार्यमूलक लेखा परीक्षण, व्यवस्थापन लेखा परीक्षण र कर लेखा परीक्षण (Tax Audit)
- ५.७ जालसाजी अनुसन्धानका तरिका (Fraud Investigation)
- ५.८ बेरुजुको प्रकार, प्रवृत्ति, बेरुजु फछ्यौट र वित्तीय जोखिम (Fiduciary Risk) न्यूनीकरण तथा आर्थिक अनुशासनमा लेखा परीक्षणको भूमिका
- ५.९ सरकारी लेखा प्रणाली
 - ५.९.१ सरकारी लेखा प्रणालीको अर्थ, अवधारणा, सरकारी लेखा र व्यावसायिक लेखाका भिन्नता
 - ५.९.२ जिन्सी लेखा व्यवस्था
 - ५.९.३ राजस्व शीर्षक र खर्च शीर्षकको वर्गीकरण र व्याख्या

६. आर्थिक प्रशासन र सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन

- ६.१ आर्थिक प्रशासनको अर्थ, क्षेत्र, प्रमुख कार्य र महत्व
- ६.२ बजेटको अर्थ, सिद्धान्त, प्रकार र महत्व
- ६.३ बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियन्त्रण
- ६.४ वित्तिय योजना (Financial Planning)
- ६.५ चालू बजेट र पुंजगत बजेट
- ६.६ एकल खाता कोष (Treasury Single Account) : परिचय, उद्देश्य, विशेषता तथा महत्व
- ६.७ कर : अर्थ, उद्देश्य, प्रकार र महत्व तथा करको सिद्धान्त
- ६.८ सार्वजनिक खर्च, सार्वजनिक आय र सार्वजनिक ऋण
- ६.९ न्यून वित्त (Deficit Financing) र अर्थतन्त्रमा त्यसको प्रभाव
- ६.१० वित्तीय तथा मौद्रिक नीति
- ६.११ मुद्राका किसिम (Types of Money)
- ६.१२ राष्ट्रिय लेखा र भुक्तानी सन्तुलन
- ६.१३ सरकारी ऋण व्यवस्थापन, ऋणका शर्त (Loan Covenants)
- ६.१४ आर्थिक अनुशासन र वित्तीय व्यवस्थापन

७. व्यावसायिक गणित र तथ्यांक सम्बन्धी सैद्धान्तिक ज्ञान

- ७.१ वित्तीय विश्लेषण र गणितीय ज्ञान
- ७.२ व्याज, एन्यूटी, प्रतिशत, औसत, नाफा र नोक्सान गणना गर्ने तरिका, अनुपात (Ratio and Proportion), श्रेणी (Series)
- ७.३ Arithmetic Mean, Median, Standard Deviation, Correlation, Regression, Index Number, Time Series (Trend analysis, Forecasting), Graphic Presentation of Data